

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2006 vp

Hallituksen esitys osasairauspäivärahaa koske- vaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä helmikuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen osasairauspäivärahaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 227/2005 vp).

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

— toimenpideoitteen yrittäjän osa-aikaisesta sairauslomasta (TPA 78/2003 vp — Anne Holmlund /kok), joka on lähetetty valiokuntaan 4 päivänä joulukuuta 2003.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 2/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Virpi Korhonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakiasiainpäälikkö Aino Lassila, Eläketurvakeskus
- järjestelmäpäälikkö Anna-Kaisa Ylhäinen, Kansaneläkelaitos

- tutkimusprofessori Eira Viikari-Juntura, Työterveyslaitos
- toimitusjohtaja Veijo Notkola, Kuntoutussäätiö
- lakimies Merja Karinen, Mielenterveyden Keskusliitto
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto
- varapuheenjohtaja Eija Palosaari ja vastaava psykologi Vesa Nevalainen, Suomen Psykologiliitto
- toimitusjohtaja Kaarina Laine-Häikiö, Suomen Reumaliitto ry
- terveydenhuoltoneuvos Lea Savolainen, Syöpäjärjestöt
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- ylilääkäri Kari Kaukinen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- sosiaalipoliittinen asiantuntija Petri Mustakallio, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- työmarkkina-asiamies Merja Berglund, Suomen Yrittäjät
- lakimies Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK.

Lisäksi Työttömien Valtakunnallinen Yhteistointajärjestö TVY ry on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, työsopimuslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia, työttömyysturvalakia sekä julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia.

Vakuutetulla olisi mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti ja saada lisäksi osasairauspäivärahaa vähintään 60 sairauspäivärahapäivää kestäneen sairauden jälkeen. Osasairauspäiväraha olisi itsenäinen etuus, jonka maksamisen edellytyksenä olisi, että kokoaikaisessa työsuhteessa oleva työntekijä olisi sopinut työnantajansa kanssa työnsä tekemisestä osa-aikaisesti laissa säädettyksi määräajaksi. Osasairauspäivärahan perusteena olevasta osa-aikatyötä koskevasta sopimuksesta säädettäisiin työsopimuslaissa sekä kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa.

Osasairauspäivärahajärjestelmän tarkoituksena on tukea vakuutetun kuntoutumista ja työhön paluuta.

Osasairauspäivärahaa maksettaisiin sairausvakuutuslain tarkoittamalla tavalla työkyvyttömälle työntekijälle tai yrittäjälle. Työkyvyttö-

myyden olisi jatkuttava koko osasairauspäivärahakauden. Määrältään osasairauspäiväraha olisi aina puolet sitä välittömästi edeltävästä sairauspäivärahasta ja sitä voitaisiin maksaa 12—72 arkipäivää.

Työttömyysturvalakia tarkistettaisiin siten, ettei henkilö voisi saada osasairauspäivärahaa ja työttömyysetuutta samanaikaisesti, ja julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia siten, ettei henkilö voisi saada osasairauspäivärahaa ja koulutustukea samanaikaisesti. Aika, jolta henkilö on saanut sairausvakuutuslain mukaista osasairauspäivärahaa, pidentäisi palkansaajan ja yrittäjän työssäoloehdojen tarkastelujaksoja.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 78/2003 vp esitetään, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sairausvakuutusjärjestelmän muuttamiseksi siten, että yrittäjällä on mahdollisuus osa-aikaiseen sairauslomaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti vuonna 2003 kuntoutuslainsäädännön hyväksymisen yhteydessä hallituksen selvittävän edellytykset muuttaa lainsäädäntöä siten, että sairauspäiväraha tai kuntoutusraha voitaisiin myöntää osittaisena silloin, kun työntekijän työkyky ei mahdollista kokoaikaista työskentelyä (StVM 48/2002 vp). Sosiaali- ja terveysministeriö asetti huhtikuussa 2003 asiaa selvittämään työryhmän, jonka ehdotuksiin nyt annettu hallituksen esitys perustuu. Valiokunta pitää uudistusta erittäin tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä. Valiokunta pitää myönteisenä, että uudistus koskee työntekijöiden ohella myös yrittäjiä.

Järjestelmän rajaukset

Uuden järjestelmän lähtökohta on, että osasairauspäivärahaa käytettäisiin pitkäkhön sairausloman jälkeen tukemaan työntekijän kuntoutusta ja palaamista asteittain takaisin omaan työhönsä. Valiokunta pitää esityksen lähtökohtaa kannatettavana. Osasairauspäivärahan turvin työskentely on tarpeellinen lisäelementti suunniteltaessa työntekijän kuntoutumista työkykyiseksi. On perusteltua, että niissä tilanteissa, jolloin työntekijä omaehtoisesti haluaa kokeilla työhön paluuta osa-aikatyön kautta, lainsäädäntö mahdollistaa asiasta sopimisen työpaikalla, jos lääketieteellinen selvitys puoltaa paluuta työhön. Uudella järjestelmällä voidaan ehkäistä

pitkien sairauslomien aiheuttamaa työelämästä syrjäytymistä.

Osasairauspäiväraha olisi itsenäinen etuus, joka ei ole kytköksissä esimerkiksi nykyisen sairauspäivärahan enimmäiskeston. Ehdotus on perusteltu, koska osasairauspäiväraha soveltuu käytännössä vain osaan sairauspäivärahaan oikeuttavista sairauslomista eikä etuuksien käyttöä siten ole yhteneväinen.

Lakiehdotuksen 11 §:n mukaan osasairauspäivärahaa voisi saada vasta, kun sairausloma on jatkunut 60 päivää. Tämän jälkeen työntekijä voisi sopia työnantajan kanssa työtehtävien ja työajan järjestelyistä. Raja on ymmärrettävä uudistuksen tavoitteiden kannalta. Järjestelmän tavoitteena on tukea työntekijän kuntoutumista ja työhön paluuta ja siten lyhentää pitkiä sairauslomia nykyisestä ensisijaisesti sairastamisen loppuvaiheessa. Vastaavaa työstä vieraantumista ja kuntoutustarvetta ei pääsääntöisesti ole lyhyiden sairauslomien jälkeen.

Valiokuntakäsittelyssä monet tahot ovat pitäneet tarpeellisena, että osasairauspäivärahaan olisi oikeus jo sairastamisen aikaisemmassa vaiheessa. Valiokunta pitää sinänsä kiistattomana, että eri sairausryhmissä sairastuneen toimintakyvyn palautuminen vaihtelee siinä määrin, ettei yhtä tiettyä aikamäärää voida pitää lääketieteellisesti perusteltuna ajankohtana osittaiselle työhön paluulle. Monissa tapauksissa paranemista voisi edistää jo aiemmin aloitettu osa-aikainen työskentely tai työskentely jopa heti sairausloman alusta alkaen. Hallituksen esityksessä ehdotettu 60 päivän ajanjakso perustuu lähinnä siihen, että Kansaneläkelaitoksen velvollisuus potilaan kuntoutustarpeen arviointiin alkaa viimeistään 60 sairauspäivärahapäivän jälkeen ja työnantajan palkanmaksuvelvollisuus jatkuu useilla aloilla suunnilleen samaan ajankohtaan. Lisäksi 60 päivän aikaraja on katsottu järjestelmän käynnistämisvaiheessa tarpeelliseksi.

Valiokunta katsoo, että on perusteltua aloittaa järjestelmä hallituksen esittämällä tavalla rajoitettuun ryhmään kohdistuvana ja vakiinnuttaa sen käyttö työpaikoilla. Työelämässä ei ole valmistauduttu laajamittaiseen osa-aikaiseen työskentelyyn ja sijaisjärjestelyihin. Mikäli ly-

hyetkin sairauslomat voisi pitää osa-aikaisena, merkitsisi uudistus suuria muutoksia järjestelyihin työpaikoilla. Vastaavasti maksatusajan rajaaminen vähintään 12 ja enintään 72 arkipäivään vähentää uuteen etuuteen liittyviä työn organisointivaikeuksia.

Uudistuksella ei muuteta työkyvyttömyyden käsitettä. Vaikka työntekijä työskentelisi sairauslomansa aikana, häntä pidettäisiin edelleen työkyvyttömänä. Työkyvyttömyyden määrittelyn säilyminen ennallaan puoltaa valiokunnan näkemyksen mukaan osaltaan osasairauspäivärahajärjestelmän rajoittamista hallituksen esittämällä tavalla. Mikäli osa-aikainen työskentely mahdollistettaisiin myös lyhyissä sairauslomissa, olisi työkyvyttömyyskäsitteen sisältöä tarpeen arvioida uudelleen ja mahdollisesti ottaa käyttöön esimerkiksi porrasteinen osatyökyvyttömyyden käsite. Valiokunta katsoo, että on hyvä saada kokemuksia nyt ehdotetun järjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista ja sen jälkeen arvioida järjestelmän laajentamistarpeita ja -mahdollisuuksia.

Työkykyisyyden arviointi

Osasairauspäivärahan tulee olla ensisijaisesti työntekijän aloitteesta ja työnantajan suostumuksella käynnistytävä kuntoutusmenettely. Osa-aikaisen työskentelyn merkitys työntekijän kuntoutumiselle tulisi arvioida työpaikkaterveydenhuollossa, jossa tunnetaan sekä työolosuhteet että työntekijän terveydentila. Valiokunta tähdentää, että osittaisen työskentelyn sairausloman aikana tulee aina perustua potilaan hoitoon ja kuntoutukseen liittyviin näkökohtiin eikä esimerkiksi potilaan työtehtävien hoitoon liittyviin syihin. Näin sairauslomalla tehtäväksi sovittujen työ- ja työaikajärjestelyjen tulee ensisijaisesti tukea potilaan kuntoutumista. Valiokunta tähdentää myös työnantajapuolen vastuuta siitä, ettei osa-aikaisesti työskentelevältä edellytetä sovitua suurempaa työpanosta.

Valiokunta korostaa työterveyshuollon asiantuntemuksen merkitystä sen arvioinnissa, pystyykö työntekijä terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään. Potilaan itse tai työnantajan on vaikea objektiiv-

visesti tunnistaa työntekijän todellista työkykyä, jolloin epäonnistuminen liian varhaisessa tai epärealistiseen terveydentilan arvioon perustuvassa työn aloittamisessa johtaa helposti vain sairauden pitkittymiseen.

Uudistuksen toteutus vaatii erityisesti työterveyshuollon henkilöstön kouluttamista, mutta koulutusta on annettava myös muille kuin työterveyslääkäreille. Pitkiä sairaslomia määräävät yleisesti myös psykiatrit, mielenterveystoimistojen lääkärit sekä ortopedit. Sairauslomien myöntökäytäntöjen arviointi ja lääketieteellisten kriteereiden kehittäminen siihen, milloin erityyppisissä sairauksissa ja kiputiloissa osaaikaista työtä voidaan soveltaa, voisi auttaa löytämään potilas- ja työntekijäryhmät, joille osasairauspäivärahajärjestelmä parhaiten soveltuu.

Uudistusta koskevassa lääkäreiden koulutuksessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota osasairauspäivärahan hakemiseen vaadittavan lausunnon laatimiseen. Työntekijän kannalta olisi hyvä, jos lausunnossa sairauden kuvaamisen lisäksi olisi kuntoutussuunnitelma sekä kuvaus osapäivätyön käytännön toteuttamisesta kyseisellä työpaikalla.

Osasairauspäivärahan osalta on asetuksella tarpeen säätää niistä selvityksistä, joita vakuutetun on etuutta haettaessa esitettävä, kuten muidenkin sairausvakuutuslain etuuksien osalta on säädetty. Valiokunta pitää tarpeellisena, että selvityksiin lukeutuvat myös lääkärintodistukset, joilla vakuutettu voi osoittaa, ettei hänen terveytensä tai toipumisensa vaarannu, vaikka hän hoitaa osan työtehtävistään.

Työttömyysturva

Osasairauspäivärahalla työskentelevän henkilön työttömyysturva rinnastuu ehdotuksessa työkyvyttömän henkilön työttömyysturvaan. Esiityksen tavoitteena on ollut, että osasairauspäivärahajärjestelmän suhde työttömyysturvaan olisi selkeä ja yksinkertainen ja vakuutetuille edullinen ja sitä olisi helppo soveltaa. Työttömyysturvain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan työkyvyttömällä henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Poikkeuksena tästä on työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava

työnhakija, jolla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä. Koska vakuutetun osasairauspäivärahaa saadakseen on oltava sairausvakuutuslaissa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömän, työttömyysturvan osalta on lähdetty siitä, että työskentely työkyvyttömänä osasairauspäivärahan turvin rinnastuu sairauspäivärahaan.

Osasairauspäivärahan saaminen estää siis työttömyysetuuden myöntämisen. Jos vakuutetun oikeus osasairauspäivärahaan päättyy kesken osa-aikatyötä koskevan sopimuksen lomautuksen tai työsuhteen päättymisen vuoksi, hän palaa täyden työkyvyttömyytensä johdosta sairauspäivärahan piiriin. Osasairauspäivärahalla työskentelyn rinnastaminen sairauspäivärahaan merkitsee, ettei se kerrytä myöskään työssäoloa vaan on kokonaisuudessaan niin sanottua lyhytkestävää aikaa. Työssäoloehdon osalta työskentely ei siis rinnastu muuhun osa-aikaiseen työskentelyyn, kuten osa-aikaeläkkeellä ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä tehtävään työhön. Niissä työssäoloehto karttuu, jos työaika ylittää 18 viikkotyötuntia. Osasairauspäivärahalla työskentely olisi mahdollista rinnastaa edellä mainittuihin osa-aikaisiin töihin.

Osasairauspäiväraha on kuitenkin lyhytaikainen etuus toisin kuin osatyökyvyttömyyseläke. Osasairauspäivärahaa saaneelle ei olisi edullista, että hänen ansiopäivärahan perusteena oleva palkkansa määrättäisiin osasairauspäivärahan alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti. Jos näin tehtäisiin, se merkitsisi sitä, että osasairauspäivärahakauden jälkeen ansioiden noustua henkilö ei voisi lukea ansioiden nousua hyväkseen, vaan hänen ansiopäivärahan perusteena oleva palkkansa määrättäisiin osasairauspäivärahan alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti, kunnes hän on uudestaan täyttänyt työssäoloehdon.

Osasairauspäivärahajärjestelmän kannustavuuden kannalta on tärkeää, että siirtyminen osasairauspäivärahalle on vakuutetulle riskittöntä. Osasairauspäivärahatarpeesta ei saa koitua työntekijälle taloudellisia menetyksiä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että vakuutettu joutuisi osasairauspäivärahavaihtoehtoa tai solmittavan

osa-aikatyötä koskevan sopimuksen ehtoja har-
kitessaan arvioimaan myös ratkaisun vaikutusta
mahdolliseen myöhempään työttömyysturvaan.
Valiokunnan näkemyksen mukaan valittu työttö-
myysturvaratkaisu on vakuutetulle riskitön ja
kannustaa tätä kautta järjestelmän käyttöön, sil-
lä vakuutettu ei siirtyessään osasairauspäivära-
halle joudu missään tilanteessa heikompaan ase-
maan kuin jatkaessaan täysipäiväistä sairasta-
mista.

Työttömyysturvalain 5 luvun säännösten mu-
kaan palkansaajan ja yrittäjän työssäoloehtojen
tarkastelujaksoja pidennetään, jos henkilö sai-
rauden johdosta on estynyt olemasta työmarkki-
noilla, kuitenkin enintään seitsemän vuotta. La-
kiehdotuksen mukaan myös osasairauspäivära-
halla työskentely pidentää vastaavasti tarkaste-
lujaksoja.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä,
että uuden lainsäädännön seurannassa arvioi-
daan osasairauspäivärahan vaikutukset myös
työttömyysturvaan. Kuten työelämä- ja tasa-
arvovaliokunta toteaa, työttömyysturvajärjestel-
mää koskeva ratkaisumalli tulee selvittää uudel-
leen, jos osasairauspäivärahajärjestelmää uudis-
tuksesta saatavien kokemusten pohjalta päätet-
täisiin laajentaa.

Eläke-etuuksien kertyminen

Hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta siitä,
miten osasairauspäivärahan ajalta karttuvia
etuuksia, kuten eläkettä, lasketaan. Yksityisten
alojen työeläkelainsäädäntö uudistuu vuoden
2007 alusta. Osasairauspäivärahajärjestelmä ai-
heuttaa tarpeen muuttaa muun muassa eläkkeen
karttumista koskevia säännöksiä. Eläkelakeihin
tarvittavat muutokset on tarkoitus antaa erillisel-
lä hallituksen esityksellä. Valiokunta pitää tär-
keänä, että nyt hyväksyttyjä työsopimuslain
muutoksia vastaavat järjestelyt toteutetaan myös
valtion virkamiesten osalta.

Uudistuksen seuranta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että
jo uudistuksen valmisteluvaiheessa on suunni-
teltu osasairauspäivärahajärjestelmään liitettä-
väksi kattava seuranta sekä suoritettavaksi tutki-

mus, jolla lainsäädännön vaikutuksia arvioi-
daan. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää muun
muassa sitä, miten järjestelmän käyttö jakautuu
toimialoittain ja miten se soveltuu eri tyyppi-
seen työhön. Esityksen tavoitteiden kannalta on
erityisen tärkeää selvittää, miten uusi käytäntö
tukee vakuutetun kuntoutumista.

Yksityiskohtaiset perustelut

4. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

3 §. Palkansaajan työssäoloehto. Hallituksen
esityksen antamisen jälkeen on julkisesta työ-
voimapalvelusta annettua lakia muutettu
1.1.2006 alkaen (1216/2005). Lainmuutoksen
yhteydessä yhdistelmätuki on muutettu kor-
keimmaksi korotetuksi palkkatueksi ja työttö-
myysturvalakiin on tehty vastaava muutos lailla
1217/2005. Pykälää on muutettava vastaamaan
voimassa olevan lain sanamuotoa.

4 §. Palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ.
Pykälää on hallituksen esityksen antamisen jäl-
keen 1.1.2006 alkaen muutettu sen johdosta, että
julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa
yhdistelmätuki on muutettu korkeimmaksi koro-
tetuksi palkkatueksi. Pykälän muuttaminen voi-
massa olevan lain muotoon ei kuitenkaan ole
riittävä. Koska voimassa olevassa laissa on mai-
nittu vain korkein korotettu palkkatuki, ei lain
sanamuodon mukaan ennen lain voimaantuloa
olevaa aikaa, jolta tehdyn työn palkkauskustan-
nuksiin on maksettu työmarkkinatukea ja työ-
listämistukea, voida lukea työssäoloehtoon.
Lain 1217/2005 voimaantulosäännöksessä ei ole
otettu tätä vaihtoehtoa huomioon. Tästä syystä
pykälää on muutettava siten, että siinä otetaan
huomioon sekä ennen 1.1.2006 että sen jälkeen
voimassa olleet työllistämistukimuodot.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että
lain 1217/2005 voimaantulosäännöksessä ole-
van virheellisen sanamuodon korjaus tulisi voi-
maan mahdollisimman pian ja että pykälää sen
korjatussa muodossa sovellettaisiin 1 päivästä
tammikuuta 2006 lukien. Valiokunta ehdottaa

vielä, että mikäli työttömyysetuus on hylätty, koska työtä ei lain virheellisen sanamuodon vuoksi ole voitu laskea työssäoloeseen, Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat viran puolesta oikaisevat aiemman lain perusteella tekemänsä päätökset.

Aloite

Valiokunta on hyväksynyt yrittäjien oikeuden osasairauspäivärahaan hallituksen esityksen mukaisesti, jolloin toimenpidealoite TPA 78/2003 vp on toteutunut. Aloitteessa ehdotettu sääntelytarve on näin poistunut, ja aloite ehdotetaan hylättäväksi.

Valiokunnan muutosehdotukset

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa,

että 1.—3. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

*että 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (**Valiokunnan muutosehdotukset**) ja*

että toimenpidealoite TPA 78/2003 vp hylätään.

4.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 3 §:n 1 momentti, 5 luvun 3 §:n 3 momentti, 5 luvun 4 §:n 4 momentti sekä 5 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 5 luvun 4 §:n 4 momentti laissa 1217/2005 ja 5 luvun 7 §:n 1 momentti (poist.) laissa 1047/2004 seuraavasti:

3 luku

Etuuden saamisen yleiset rajoitukset

3 §
(Kuten HE)

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

3 §

Palkansaajan työssäoloehto

Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä 1 tai 2 momentissa mainittua tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän

vuotta. Henkilön ollessa työssä, jonka palkkaus-
kustannuksiin on myönnetty yhdistelmätukea *tai*
korkeinta korotettua palkkatukea, tarkastelujak-
soa pidennetään ajalla, jolta työtä ei 4 §:n 4 mo-
mentin rajoituksen vuoksi lueta työssäoloeh-
toon. Tarkastelujaksoa pidennetään ajalta, jolta
henkilö saa osasairauspäivärahaa.

4 §

Palkansaajan työssäoloeseen luettava työ

*Laskettaessa 3 §:ssä tarkoitetun työssäoloeh-
don täyttymistä huomioon otetaan puolet niiden
kalenteriviikkojen lukumäärästä, joina tehdyn
työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saa-
nut korkeinta korotettua palkkatukea tai samal-
ta ajalta työmarkkinatukea ja julkisesta työvoi-
mapalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työl-
listämistukea. Työssäoloeseen ei lueta työtä,*

jota henkilö on tehnyt osasairauspäivärahaa saa-
dessaan.

7 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2007. *Lain 5 luvun 4 §:n 4 momentti tulee
kuitenkin voimaan päivänä kuuta 2006 si-
ten, että sen ensimmäistä virkettä sovelletaan 1
päivästä tammikuuta 2006 ja toista virkettä 1
päivästä tammikuuta 2007.*

*Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa oikai-
see viran puolesta ennen tämän lain voimaantu-
loa tehdyn työttömyysetuutta koskevan päätök-
sen, jossa etuus on hylätty sen vuoksi, ettei työs-
säoloeseen ole luettu puolta niiden kalenteri-
viikkojen lukumäärästä, joina tehdyn työn palk-
kauskustannuksiin työnantaja on saanut samal-
ta ajalta työmarkkinatukea ja julkisesta työvoi-
mapalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työl-
listämistukea. (Uusi)*

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

Helsingissä 7 päivänä huhtikuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anne Holmlund /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk

Leena Rauhala /kd
Juha Rehula /kesk
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Satu Taiveaho /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esitys osasairauspäivärahajärjestelmän luomiseksi on tervetullut uudistus, joka tukee sairauden jälkeistä kuntoutumista ja helpottaa työhön palaamista. Hallituksen esityksen mukaan mahdollisuus osasairauspäivärahaan alkaisi vähintään 60 sairauspäivää kestäneen sairauden jälkeen. Kolmen kuukauden sairausloman aikana motivaatio työhön palaamiseen on jo voinut huonontua merkittävästi. Jos töistä on poissa liian kauan, on uhkana työyhteisöstä etääntyminen ja syrjäytyminen sekä ammatillisen osaamisen heikentyminen. Tämän vuoksi olisi sekä työntekijän että työnantajan etu, että työntekijä kokeilisi työhön paluuta parina päivänä viikossa tai osapäiväisenä jo aikaisemmin. Jaksaminen ja työkyvyn taso vaihtelevat sairauksittain ja henkilöittäin. Eräissä suurissa sairausryhmissä, kuten liikuntaelinten sairauksissa, aktivoivia toimenpiteitä tarvitaan työhön paluun onnistumiseksi jo huomattavasti aikaisemmin kuin kolmen kuukauden sairausloman jälkeen. Myös mielenterveysongelmien perusteella sairaslomalle jääneiden toipumisen ja pysyvien häiriöiden ehkäisemisen kannalta mahdollisuus aikaiseen töihin palaamiseen olisi tärkeää, vaikka nämä henkilöt eivät jaksaisikaan työskennellä kokopäiväisesti. Esityksen mukaan osasairauspäivärahalla pyritään tukemaan työntekijän kuntoutusta. Jotta tässä päästäisiin parhaaseen mahdolliseen tulokseen, tulisi mahdollisuuden osa-aikaiseen työhön alkaa jo vähintään 30 arkipäivän kuluttua sairausloman alkamisesta.

Yrittäjien kohdalla pitkäaikainen sairausloma on usein suuri riski yritystoiminnan jatkuvuudelle. Yrittäjälle pitkä sairausloma voi pahimmillaan olla myös suuri stressi- ja paranevista hidastava tekijä, sillä alituinen huoli yrityksen toiminnasta voi osaltaan vaikeuttaa toipumista. Asteittainen työhön palaaminen, jonka voi aloittaa terveydentilan niin salliessa jo pian

sairausloman alkamisen jälkeen, olisi tärkeä erityisesti pienyrittäjille.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 8 luvun 11 ja 12 § muutettuina seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotukset**1. lakiehdotus**

11 §

Oikeus osasairauspäivärahaan

(1 ja 2 mom. kuten StVM)

Osasairauspäivärahaoikeuden edellytyksenä on, että vakuutettu on ollut oikeutettu 8 §:n mukaiseen enimmäisaikaan laskettavaan sairauspäivärahaan vähintään 30 arkipäivän ajan välittömästi ennen osasairauspäivärahakauden alkua ja että vakuutettu pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta hoitamaan osan työtehtävistään. Lisäksi edellytetään, että vakuutetun työaika on ennen sairauspäivärahakautta ollut kokoaikatyön mukainen ja että hän on sopinut työnsä tekemisestä osa-aikaisesti siten, että työaika ja palkka vähentyvät vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta. Sopimuksen osa-aikatyöstä on oltava voimassa koko osasairauspäivärahakauden. Yrittäjän oikeus osasairauspäivärahaan edellyttää, että omassa yrityksessä tehty työ vähenee vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia aiemmasta osasairauspäivärahakauden ajaksi.

(4 mom. kuten StVM)

12 §

Osasairauspäivärahan maksaminen

(1 ja 2 mom. kuten StVM)

Jos vakuutettu palaa kokoaikaisesti työhönsä, osasairauspäivärahaa voidaan maksaa uudelleen, vaikka vakuutetulla ei ole välillä ollut oikeutta sairauspäivärahaan 30 arkipäivää, jos

1) vakuutettu ei ole saanut vielä enimmäisai-
kaa osasairauspäivärahaa; ja

2) vakuutettu on kokoaikaisen työskentelyn jälkeen ollut oikeutettu sairauspäivärahaan vähintään 1 arkipäivän ajan; ja

3) kokoaikainen työskentely osasairauspäivä-
rahajakson jälkeen ei ole kestänyt kauempaa
kuin 30 päivää.

(4 mom. kuten StVM)

Helsingissä 7 päivänä huhtikuuta 2006

Raija Vahasalo /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok

Anne Holmlund /kok
Osmo Soininvaara /vihr

VASTALAUSE 2

Perustelut

Esityksen mukaan työttömyysturvalain mukaiseen työssäoloehdotukseen ei lueta työtä, jota henkilö on tehnyt osasairauspäivärahaa saadessaan. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat pitäneet työttömyysturvajärjestelmän ymmärrettävyyden ja selkeyden kannalta ongelmallisena, että osasairauspäivärahan saantiaikana tehdystä osa-aikatyöstä ei kerry työssäoloehdotusta, vaikka osa-aikatyö täyttää työttömyysturvalain mukaiset yleiset edellytykset. Työttömyysturvalain mukaan työssäoloehdotus kertyy, jos työtä tehdään 18 tuntia kalenteriviikossa tai jos yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista.

Katson hallituksen esitykseen sisältyvät perustelut poikkeukselliselle järjestelmälle riittämättömiksi. Hallituksen esityksen perusteluissa yksioikoisesti samaistetaan osasairauspäivärahan saaja kokoaikaisen sairauspäivärahan saajaan. Katson, että osasairauspäivärahan saajan työssäoloehdon suhteen tulisi noudattaa samoja periaatteita kuin muussakin osa-aikatyössä. Työssäoloehdon kertyminen normaalisti lisäisi myös järjestelmän käytön houkuttelevuutta niiden osalta, jotka ovat hiljattain olleet työttöminä tai joita työttömyys uhkaa.

Vaikka vaara joutua työttömäksi kesken lakiehdotuksen mukaisen osasairauspäivärahauden tai pian sen päätyttyä ei kohdistuisi kovin moneen henkilöön, on väärin luoda järjestelmiä, jotka jo syntyessään pitävät sisällään väliinpuutoamistilanteiden mahdollisuuden. Selvää lienee, että osasairauspäivarahajärjestelmää tullessaan nyt käsiteltävästä lakiehdotuksesta saatavien kokemusten pohjalta laajentamaan. Vaarana on, että nyt luotava työttömyysturvaratkaisu siirtyy aikanaan myös laajentuneeseen malliin, jolloin myös väliinpuutoamistilanteet tulevat lisääntymään.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa on todettu, että henkilö voi palata koko-aikaiselle sairauspäivärahalle, jos hänet kesken osasairauspäivärahakauden lomautetaan tai hän joutuu työttömäksi. Jos hänellä kuitenkin on jo täytynyt sairausvakuutuslain mukainen 300 päivän enimmäisaika, tällaista mahdollisuutta ei ole, vaan hän joutuu työttömyysturvalle. Jos häneltä tällöin puuttuu työssäoloehdotusta jotakin, hänen ainoa mahdollisuutensa on työmarkkinatuki. Puolison ollessa töissä hän voi näin ollen jäädä kokonaan ilman tuloja. Tämän kautta syntyy lisää sosiaaliturvan väliinpuotoajia, joiden toimeentulo tosiasiallisesti alittaa perustuslain 19 §:n 2 momentin edellyttämän hyväksyttävän perustoimeentulon tason. Muun muassa tällaisten tilanteiden välttämiseksi katson, että työssäoloehdotusta koskevan säännöksen tulisi olla sama kuin muissakin osa-aikatyön muodoissa.

Ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määräytymisestä on työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä osa-aikatyöjärjestelmiä koskeva erityissäännös, jonka mukaan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määräytyy esimerkiksi osa-aikaeläkkeellä, osittaisella hoitovapaalla taikka osa-aikalisällä olevan osalta eläkkeen tai muun etuuden alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaan. Vastaava säännös tulisi ottaa lakiehdotukseen myös osasairauspäivärahalla olevien osalta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 4. lakiehdotuksen 5 luvun 4 § muutettuna seuraavasti:

